

INGLIZ TILIDA FAOLIYAT OLIB BORAYOTGAN ILMIY IZLANVCHILAR UCHUN
TILNI O'RGANISHDAGI MUHIM VOSITALAR

Tursunova Manzura Umirzokovna *

E-mail: manzuratursunova13@gmail.com

ORCID ID 0009-0004-1395-5073

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar
universiteti katta o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18316093>

Annotatsiya. Mazkur maqolada ingliz tilida ilmiy faoliyat olib borayotgan tadqiqotchilar va ilmiy izlanvchilar uchun tilni o'rganish jarayonida muhim hisoblangan lingvistik, metodik va raqamli vositalar tahlil qilinadi. Ilmiy matnlar bilan ishlash, akademik yozuv, terminologik kompetensiya hamda raqamli resurslardan samarali foydalanish masalalariga alohida e'tibor qaratiladi. Shuningdek, ilmiy izlanishlar samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi zamonaviy vositalar bo'yicha amaliy tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: ilmiy izlanvchi, ingliz tili, akademik yozuv, ilmiy nutq, raqamli resurslar, til kompetensiyasi.

Аннотация. В статье анализируются основные лингвистические, методические и цифровые инструменты, необходимые для изучения английского языка научными исследователями, осуществляющими профессиональную деятельность на английском языке. Особое внимание уделяется работе с научными текстами, академическому письму, терминологической компетенции и использованию цифровых ресурсов. Также представлены практические рекомендации по повышению эффективности научно-исследовательской деятельности.

Ключевые слова: научный исследователь, английский язык, академическое письмо, научная речь, цифровые ресурсы, языковая компетенция.

Abstract. This article examines the key linguistic, methodological, and digital tools essential for researchers conducting academic and scientific activities in English. Particular attention is paid to academic reading and writing skills, terminological competence, and the effective use of digital resources. The paper also offers practical recommendations aimed at enhancing the efficiency of research activities through improved language proficiency.

Keywords: researcher, English language, academic writing, scientific discourse, digital resources, language competence.

Kirish

Zamonaviy ilm-fan, texnologiya va ta'lim tizimining jadal rivojlanishi sharoitida ingliz tili global ilmiy muloqotning asosiy vositasi sifatida mustahkam o'rin egallab kelmoqda. Bugungi kunda nufuzli ilmiy jurnallar, xalqaro konferensiyalar, grant loyihalari, akademik almashinuv dasturlari va ilmiy hamkorliklarning aksariyati aynan ingliz tilida olib borilishi ilmiy izlanvchilardan ushbu tilni yuqori darajada egallashni talab etmoqda. Shu bois ingliz tilini bilish ilmiy izlanvchi uchun nafaqat yordamchi vosita, balki kasbiy faoliyatning ajralmas tarkibiy qismi sifatida namoyon bo'lmoqda.

Ilmiy izlanvchilar uchun ingliz tilini o'rganish umumiy kommunikativ ehtiyojlarni qondirish bilan cheklanib qolmaydi. Ular ilmiy matnlarni chuqur tahlil qilish, nazariy va empirik ma'lumotlarni mantiqiy izchillikda bayon etish, ilmiy bahs-munozaralarda faol ishtirok etish hamda o'z ilmiy natijalarini xalqaro miqyosda samarali taqdim etish kompetensiyalariga ega bo'lishlari zarur. Bu esa akademik ingliz tilining o'ziga xos xususiyatlarini, terminologik aniqlikni va ilmiy uslub me'yorlarini puxta egallashni taqozo etadi.

So'nggi yillarda ilmiy tadqiqotlar hajmining ortishi, fanlararo integratsiyaning kuchayishi va raqamli ilmiy platformalarning keng tarqalishi ilmiy izlanvchilar oldiga yangi talablarni qo'yimoqda. Ayniqsa, ilmiy maqola yozish, annotatsiya va referat tayyorlash, taqdimotlar o'tkazish hamda akademik yozishmalarni olib borishda ingliz tilidan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu jarayonda tilni o'rganish va rivojlantirishga xizmat qiluvchi samarali vositalarni aniqlash va ulardan to'g'ri foydalanish dolzarb masala hisoblanadi.

Mazkur maqolaning maqsadi ingliz tilida faoliyat olib borayotgan ilmiy izlanvchilar uchun tilni o'rganish jarayonida muhim hisoblangan lingvistik, metodik va raqamli vositalarni kompleks tahlil qilish, ularning ilmiy faoliyat samaradorligiga ta'sirini aniqlash hamda ushbu vositalardan foydalanish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Maqola natijalari ilmiy izlanvchilarning til kompetensiyasini rivojlantirishga va ularning xalqaro ilmiy maydondagi raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Ilmiy izlanvchilar uchun til kompetensiyasining ahamiyati. Ilmiy izlanvchilar faoliyatida ingliz tilini bilish darajasi ularning ilmiy ishlarining sifati va xalqaro maydonda tan olinishi bilan bevosita bog'liqdir. Til kompetensiyasi ilmiy matnlarni to'g'ri tushunish, ilmiy terminologiyani o'rinli qo'llash, mantiqiy va dalillangan fikr yuritish hamda akademik uslub me'yorlariga rioya qilishni o'z ichiga oladi.

Shuningdek, til kompetensiyasi ilmiy muloqot jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi.

Xalqaro konferensiyalar, seminarlar va ilmiy muhokamalarda ishtirok etish ilmiy izlanvchidan aniq, ravon va ishonarli nutqni talab etadi. Bu jarayonda og'zaki va yozma nutq kompetensiyalarining uyg'un rivojlanishi muhim sanaladi.

Til kompetensiyasi yetarli darajada shakllanmagan holatlarda ilmiy izlanvchilar o'z ilmiy g'oyalarini to'liq ifoda eta olmasliklari, ilmiy matnlarni noto'g'ri talqin qilishlari va natijada ilmiy faoliyat samaradorligining pasayishi mumkin. Shu sababli ingliz tilini ilmiy maqsadlarda o'rganish tizimli va maqsadga yo'naltirilgan bo'lishi lozim.

Tilni o'rganishda muhim lingvistik va metodik vositalar

Ilmiy izlanvchilar uchun ingliz tilini o'rganishda qo'llaniladigan vositalar lingvistik va metodik jihatdan puxta tanlangan bo'lishi zarur. Ushbu vositalar ilmiy faoliyatga bevosita xizmat qilishi bilan ahamiyatlidir.

1. Akademik lug'atlar va terminologik bazalar

Akademik lug'atlar, soha terminologik bazalari va glossariylar ilmiy izlanvchilar uchun muhim manba hisoblanadi. Ular ilmiy terminlarning aniq mazmunini tushunish, sinonimik variantlarini farqlash va ularni kontekstga mos holda qo'llash imkonini beradi.

2. Akademik yozuv va uslub qo'llanmalari

Ilmiy maqola, dissertatsiya va tezislarni yozishda akademik yozuv me'yorlariga rioya qilish muhimdir. Ushbu qo'llanmalar matn tuzilishi, mantiqiy bog'liqlik, iqtibos keltirish va havolalar bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

3. Metodik trening va maxsus kurslar

Ilmiy izlanvchilar uchun mo'ljallangan maxsus til kurslari va treninglar akademik ingliz tilini chuqur o'zlashtirishga yordam beradi. Bunday mashg'ulotlar nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy mashqlar orqali til kompetensiyasini mustahkamlaydi.

Raqamli vositalar va onlayn resurslarning roli

Raqamli texnologiyalar rivoji ilmiy izlanvchilar uchun ingliz tilini o'rganish va ilmiy faoliyatni olib borishda yangi imkoniyatlarni yaratdi. Elektron kutubxonalar, ilmiy ma'lumotlar bazalari va onlayn platformalar ilmiy izlanishlarning ajralmas qismiga aylandi.

Google Scholar, ResearchGate, Scopus, Web of Science kabi platformalar ilmiy maqolalarni izlash, tahlil qilish va ilmiy hamjamiyat bilan aloqalarni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Grammarly, Zotero, Mendeley kabi dasturlar esa akademik yozuv sifatini oshirish, iqtiboslarni tartibga solish va plagiat xavfini kamaytirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, onlayn kurslar, vebinarlar va ilmiy podkastlar ilmiy izlanvchilarning til kompetensiyasini mustaqil ravishda rivojlantirish imkonini beradi.

Amaliy tavsiyalar

Ingliz tilida ilmiy faoliyat olib borayotgan izlanvchilar uchun tilni samarali o'rganish va rivojlantirish maqsadida quyidagi amaliy tavsiyalarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

- akademik matnlarni muntazam o'qish va tahlil qilish;
- ilmiy yozuv bo'yicha doimiy mashqlar bajarish;
- terminologik lug'atni tizimli ravishda boyitib borish;
- raqamli va onlayn resurslardan maqsadli foydalanish;
- xalqaro ilmiy konferensiyalar va seminarlarida faol ishtirok etish.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ingliz tilida faoliyat olib borayotgan ilmiy izlanvchilar uchun tilni o'rganish jarayonida lingvistik, metodik va raqamli vositalarning ahamiyati beqiyosdir. Ushbu vositalardan tizimli va maqsadga yo'naltirilgan holda foydalanish ilmiy izlanishlar samaradorligini oshirish, tadqiqot natijalarini xalqaro miqyosda muvaffaqiyatli taqdim etish hamda ilmiy hamjamiyatda munosib o'rin egallash imkonini beradi.

Mazkur maqolada keltirilgan tahlillar va tavsiyalar ilmiy izlanvchilarning akademik ingliz tilini rivojlantirishga, ularning kasbiy kompetensiyasini mustahkamlashga va xalqaro ilmiy maydondagi raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Richards J.C. Communicative Language Teaching Today. – Cambridge University Press.
2. Harmer J. How to Teach English. – Longman.
3. CEFR: Common European Framework of Reference for Languages. – Council of Europe.
4. O'zbekiston Respublikasi ta'lim sohasiga oid me'yoriy hujjatlar.